

116-002

สภามหาวิทยาลัย เกษตรกิจ และสังคมของประเทศไทย
ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง



นางอุบล จิระสวัสดิ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิตยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย


พ.ศ. 2517

008388

115204194

(๔)

THE POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL CONDITIONS OF THAILAND
DURING THE SECOND WORLD WAR



Mrs. Ubol Chirasawadi

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย



คณะกรรมการทรวบัณฑิต

..... ประธานกรรมการ

1 พฤศจิกายน ๑๙๖๓

..... กรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ศาสตราจารย์ รอง ศยามานนท์

วิทยานิพนธ์

สภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย
ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

ชื่อ

นางฉุล จิระสวัสดิ์

แผนกวิชาประวัติศาสตร์

ปีการศึกษา

25 16

บทคัดย่อ



วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482 - พ.ศ. 2488) อันเป็นช่วงระยะเวลาที่มีความสำคัญช่วงหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย เพราะประเทศต่าง ๆ เกือบทั้งโลกเข้ามามีส่วนพัวพันร่วมกัน ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ ประเทศหนึ่งก็ได้เข้าไปมีส่วนในประวัติศาสตร์ครั้งนี้ด้วย ช่วงระยะเวลาดังกล่าวเปลี่ยนสภาพการเมืองภายในของไทยให้เป็นแต่กิจการยี่งขึ้น และยังเป็นจุดเริ่มต้นที่รัฐบาลซึ่งมี จอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี แดกแยกกับนายปรีดี พนมยงค์ ผู้นำฝ่ายพลเรือน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังศึกษาถึงแนวทางและนโยบายของรัฐบาลในการนำชาติหลบภัยจากความบอบช้ำจากญี่ปุ่น ตลอดจนศึกษาถึงการดำเนินงานใต้ดินของผู้นำไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งมีส่วนช่วยให้ประเทศบอบช้ำจากฝ่ายพันธมิตรน้อยลงและบันทึกลงโทษการกระทำต่าง ๆ ที่ประเทศจะต้องประสบภัยจากชาวเป็นคำ จากหน้ามือเป็นหลังมือ การเข้ามาของทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยไม่มีผลต่อการเมืองมากนัก เพราะญี่ปุ่นไม่ได้เข้ามาถ่วงภายในอำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศ แต่ในทางเศรษฐกิจการใช้จ่ายของทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าสูงขึ้นกว่าเดิมหลายเท่าตัว ซึ่งเป็นสภาพเศรษฐกิจของไทยที่ไม่มีวันกลับคืนสู่สภาพก่อนสงครามได้โดยส่วนทางบ้านสังคม รัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม มุ่งสร้างชาติด้วยวัฒนธรรมให้กับประเทศอย่างจริงจัง ระเบียบทางวัฒนธรรมบางอย่างได้เป็นแบบอย่างที่ใช้กันมาทุกวันนี้

การศึกษาถึงสภาวะของประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นอกจากจะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงว่าเปลี่ยนไปจากสภาพ

เดิมอย่างใด เพียงใด วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังศึกษาเป็นเชิงเปรียบเทียบสภาพของประเทศไทย ในระหว่างสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยได้รับความเสียหาย น้อยกว่าประเทศเหล่านั้น เพราะไทยยังสามารถดำรงรักษารัฐบาลของตนเองได้ ข้อมูลในการศึกษาที่เป็นเอกสารชั้นต้นซึ่งนับว่ายังมีอยู่มาก ส่วนใหญ่ทางราชการไม่อนุญาตให้นำออกมาเผยแพร่ ผู้เขียนจึงได้พยายามหาเอกสารที่เชื่อถือได้จากห้องสมุดรัฐสภา ห้องสมุด กองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ห้องสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอกสารชั้นต้นที่เข้าประกอบในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่ ประกาศทางราชการ และพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา บันทึก รายงานการประชุมรัฐสภา เอกสารชั้นรองได้แก่ หนังสือต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษา ต่างประเทศซึ่งเขียนขึ้นโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับหรือใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ตลอดจน หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ

การเขียน ผู้เขียนได้แบ่งออกเป็นบท บทแรกกล่าวถึงสภาพทั่วไปทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 บทที่ 2 กล่าวถึงการดำเนิน นโยบายต่างประเทศของไทย อันเป็นปฏิริยาของไทยต่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เกิดขึ้นใน ยุโรป และท่าทีของไทยเมื่อญี่ปุ่นดำเนินการรุกมา ทางใต้ตามนโยบายสร้างวงศ์ใหญ่ด้วยกัน แห่งเอเชียบูรพา บทที่ 3 กล่าวถึงสภาพทางการเมืองภายในประเทศเมื่อไทยรวมรบ รวมรุกกับญี่ปุ่น การดำเนินนโยบายที่เป็นเหตุการณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในเวลานั้น และ การที่ผู้นำไทยทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนต่างพยายามที่จะนำประเทศ ให้พ้นจากฐานะผู้แพ้ สงคราม บทที่ 4 กล่าวถึงการสร้างชาติทาง คำนวณธรรมและสภาวะทางเศรษฐกิจ บทที่ 5 กล่าวถึงสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศพม่า มาลายา และ อินโดจีนของฝรั่งเศส เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ กับสภาพของประเทศไทย บทสุดท้ายเป็น บทสรุป

Thesis Title The Political, Economic and Social Conditions
 of Thailand during the Second World War

Name Mrs. Ubol Chirasawadi Department History

Academic Year 1973

ABSTRACT

This thesis is a study of political, economic and sociological conditions in Thailand during World War II (B.E. 2482 - B.E. 2488). This was an important period for Thailand. As almost all the countries over the world took part in that world war, Thailand, one of the smallest countries, inevitably participated in it.

The world war altered Thailand in many different ways and edged Thailand nearer and nearer to a dictatorship. The war was the starting-point of the Thai Military Government under the leadership of His Excellency Field Marshall P. Pibulsongkram against that of Mr. Pridi Phanomyong, the chief civilian leader.

The course and policy of this Government in leading our nation and limiting the damage which she suffered from the Japanese and the small group of Thai leaders that conducted Thailand's underground movement is also treated.

The penetration of the Japanese troops into Thailand was not as serious as it might have been. In fact, the Japanese did not interfere with the sovereignty of Thailand, though economically the Japanese troopsⁱⁿ Thailand were responsible for a severe inflation, in our country: Prices skyrocketed to a level unknown before and there was no opportunity for Thailand to return to her pre-war standard. Socially, the Government under Field Marshall Pibulsongkram tried to prescribe a really modern way of life among the Thai people.

In the study of the Thai conditions during the period of World War II, including politics, economic and sociology, one must look to the gradual changes for the better. This particular thesis also covers the comparative conditions during the last great war between Thailand and its neighbouring countries. The data in bearing on this subject are still incomplete and tentative. The writer has tried to find out some reliable documents from the library of the National Assembly, the library of the Department of the Secretary-General of the Council of Ministers, the National Library, the Central Library of Chulalongkorn University as well as that of the Thamasart University. The primary documents are as follows: official notices, different Acts as printed in the Government Gazette and agenda records. Moreover some newspapers and magazines published in that period, together with many records and notes written by the government officials who were involved in the events in that epoch have been consulted.

The first chapter deals with the general political, economic and social conditions of Thailand before World War II. The second is concerned with the implementation of the Thai foreign policy, especially in connection with the stationing of the Japanese troops in Thailand and the Japanese proposal to establish the Co-Prosperity Sphere in East Asia. The third relates the internal administration of Thailand during the War of Greater East Asia. The actions of the Thai leaders show that they endeavoured to alleviate its bad results. The fourth deals with the changes of the way of life of Thai people as well as those of the economic conditions. The fifth is a treatment of the political, economic and social life in Burma, Malaya and French Indo-China before and during the Second World War. The conclusion is a comparison of these conditions of Thailand with those of the three countries.

กิติกรรมประกาศ



วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเสร็จสิ้นลงได้โดยคำแนะนำอันมีค่ายิ่งของศาสตราจารย์รองศยามานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี คุณ ^{๒๓๑๖๖} ทัศนไพโรจน์ พิทักษ์ไพโรจน์ และรองศาสตราจารย์ วิลาศวงศ์ พงศ์บุตร ที่ได้กรุณาแนะนำหนังสือและวิทยานิพนธ์ต่างประเทศที่มีค่ายิ่งแก่ผู้เขียน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณด้วยใจจริงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

บุคคลที่มีส่วนสนับสนุนเกื้อกูลต่อผู้เขียนเป็นอันมากอีก 2 ท่าน คือ คุณหญิงกระจ่างศรี รักตะกนิษฐ ผู้อำนวยการวิทยาลัยครูสวนกุหลาบ และอาจารย์ เขียวลักษณะ ลีละชาติ ผู้ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้เขียนขออมรับความกรุณาจากท่านทั้งสองด้วยความขอบคุณ

อนึ่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นรูปเล่มไปไม่ได้ หากขาดความร่วมมือและช่วยเหลือจาก ดร. ศรีสง่า กรรณสูต อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสารพิทักษ์ข้างสี่พระยา คุณประชุมพล โชคตามระ และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนสารพิทักษ์ข้างสี่พระยา ทุกท่านที่เกี่ยวข้อง ขอได้รับความขอบคุณจากผู้เขียนด้วย

สำหรับคุณเสรี จิระสวัสดิ์ ผู้เป็นกำลังใจที่สำคัญ ทั้งยังสละกำลังกายและกำลังทรัพย์นั้น ผู้เขียนมีความรู้สึกขอขอบคุณเกินกว่าคำว่าขอบคุณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
อบล จิระสวัสดิ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
คำนำ	ญ
บทที่	
1. สภาวะของประเทศไทยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2	1
2. สภาวะของประเทศไทยเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น	31
3. สภาวะทางการเมืองระหว่างสงครามเอเซียบูรพา... .. .	103
4. นโยบายการสร้างชาติ สภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยใน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2	209
5. สภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศพม่า มาลายา และอินโดจีนของฝรั่งเศส ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2	299
บทสรุป	366
บรรณานุกรม	373
ภาคผนวก	389
ประวัติการศึกษา	407



เหตุการณ์ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ของโลกที่สำคัญยิ่งในศตวรรษนี้ทำให้ประเทศต่าง ๆ เกือบทั้งโลกเข้ามามีส่วนพัวพันร่วมกัน เห็นจะได้แก่เหตุการณ์ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ ประเทศหนึ่งก็ได้มีส่วนในประวัติศาสตร์ครั้งนี้ด้วย แต่เหตุการณ์ที่น่าแปลกประหลาดนี้เมื่อได้เกิดขึ้นแล้วกลับบันดาลให้ภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่ประเทศไทยจะต้องประสบกลับกลายจากขาเป็นค้ำ จากหน้ามือเป็นหลังมือ ซึ่งจะได้ศึกษาต่อไปโดยละเอียด

การศึกษาเกี่ยวกับภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม จากเอกสารต่าง ๆ ที่ได้มีผู้เขียนขึ้นเกี่ยวกับประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ นับว่ามีมากพอควร ทั้งผู้เขียนที่เป็นชาวต่างประเทศและชาวไทย ผู้เขียนเหล่านี้บางทีก็เขียนจากการอ้างอิงเอกสารต่าง ๆ บางท่านก็เขียนจากประสบการณ์ของตนที่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น เช่น

นายคิเรก ชัยนาม ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศก่อนที่สงครามโลกจะเกิดขึ้น จนถึง พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942) ซึ่งเป็นเวลาระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา ผู้เขียนจึงได้เปลี่ยนจากตำแหน่งรัฐมนตรีไปเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว นายคิเรกได้เขียนหนังสือที่อาศัยข้อเท็จจริงเป็นหลักฐานไว้ 2 เล่ม ชื่อว่า "ไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง" เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 กล่าวถึงสงครามทางบ้านเอเซียตั้งแต่เริ่มจนถึงสงคราม และกล่าวถึงภายหลังสงครามไว้อย่างละเอียด โดยเฉพาะ จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจสถานการณ์ของบ้านเมืองในระหว่างนั้นเป็นอย่างดี เป็นหนังสือที่ให้ความรู้สถานการณ์ภายในประเทศและระหว่างประเทศแต่เพียงด้านเดียว

พลเอกเนตร ชมะโยธิน ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมงานในกองบัญชาการกองทัพกสนามในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 มีหน้าที่เกี่ยวกับแผนยุทธการต่าง ๆ ผู้เขียนได้รับมอบหมายหน้าที่พิเศษจากจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีและบัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้น ให้ไปปฏิบัติงานไต้หวันและติดต่อกับผู้บัญชาการกองทัพที่ 93 ของจีน ผู้เขียนได้เขียนหนังสือไว้ 3 เล่มด้วยกัน เล่มแรกเป็นชีวประวัติของผู้เขียนเอง แทรกเรื่องราวทางการเมืองเข้าไปด้วย หนังสือชื่อว่า "ชีวิตนายพล" อีก 2 เล่มชื่อว่า "งานไต้หวัน"

ของพันเอกโยธี" เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานไต่สวนของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม กับรัฐบาลเจียงไคเช็ค และงานไต่สวนของคนไทยอื่น ๆ ในประเทศด้วย ผู้เขียนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดจอมพลแปลกด้วยคนหนึ่ง จึงมีหลายตอนที่กล่าวถึงความรู้สึกที่แท้จริงของนายกรัฐมนตรี ทำให้ผู้อ่านทราบถึงความรู้สึกของผู้นำในสมัยนั้นว่ามีความหวังโยในสถานการณ์บ้านเมืองเพียงใด

นายควง อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยปลายสงคราม เขียนเรื่อง "ชีวิตของข้าพเจ้า" กล่าวถึงประวัติของตนเองและความยุ่งยากทางการเมืองเมื่อเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากจอมพลแปลก พิบูลสงคราม การเผชิญหน้าระหว่างผู้เขียนกับเสนาธิการทหารฝ่ายญี่ปุ่นในประเทศไทย ตลอดจนความพยายามของไทยในการหลีกเลี่ยงจากภาวะของประเทศผู้แพ้สงคราม

ส่วนนักเขียนไทยที่ได้เขียนหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับประเทศไทยในระหว่างสงครามมีอีกมาก เช่น นายฉันทนา [มาลัย ชูพินิจ] เขียน "เอกซ์. โอ. กรุ๊ป" (X.O. group) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองและการดำเนินงานไต่สวนของขบวนการเสรีไทย หลวงวิจิตรวาทการ เขียน "เบื้องหลังการประกาศสงครามโลกครั้งที่สอง" นายประหยัด บุระศิริ เขียนเรื่องเกี่ยวกับฐานะการคลังของไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ในหนังสือที่ระลึกครบรอบปีที่สิบ และปีที่สิบของธนาคารแห่งประเทศไทย ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เขียนเกี่ยวกับการดำเนินงานของขบวนการเสรีไทยในหนังสือแจกงานศพ พลตำรวจเอก อุดุลย์ อุดุลเดชจรัด และเรื่อง "ไทยเรียกร้องความยุติธรรม" ของกรมโฆษณาการ เป็นต้น

นอกจากนักเขียนไทยแล้ว ยังมีนักเขียนชาวต่างประเทศชื่อ เอ็ดเวิร์ด เซเคอสต์ ฟลัด (Edward Thadeus Flood) เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2471 - 2484 (ค.ศ. 1928 - 1941) ไว้อย่างละเอียด วิทยานิพนธ์เล่มนี้ชื่อว่า "ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย ระหว่าง ค.ศ. 1928 - 1941" (Japan's Relations with Thailand 1928 - 1941) ผู้เขียนใช้เอกสารชั้นต้นจากฝ่ายญี่ปุ่น และเอกสารชั้นรองส่วนใหญ่จากไทย นับเป็นหนังสือที่มีคุณค่ายิ่ง โคนัด อี. เนชเตอร์เลน (Donald E. Nuechterlein) เขียนเรื่อง "ประเทศไทยและการต่อสู้เพื่อเอเซียตะวันออกเฉียงใต้" (Thailand and the

Struggle for Southeast Asia) ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับประเทศไทยด้านการเมืองภายในประเทศและระหว่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เซอร์ โจเซฟ ครอสมบี้ (Sir Josiah Crosby) เขียนเรื่อง "สยาม : เคอะ ครอสโรด (Siam : The Cross Road) และ เจมส์ ซี. อินแกรม (James C. Ingram) เขียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจของไทย หนังสือเล่มนี้ชื่อว่า "การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย" (Economic Change in Thailand)

สำหรับผู้ที่ศึกษาถึงข้อนี้ เป็นชาวไทยนั้นไม่ทราบแน่ว่ามีหรือไม่ แต่หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ค่อยกล่าวถึงหัวข้อที่สำคัญที่ผู้เขียนใครจะศึกษา คือสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในระหว่างสงคราม ส่วนใหญ่มักจะเขียนเกี่ยวกับการเมือง การศึกษาในหัวข้อนี้จึงอาจช่วยให้อ่านมองเห็นสภาพบ้านเมืองในระหว่างนั้นหลายด้านเด่นชัดยิ่งขึ้น

การศึกษาถึงสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในระหว่างนั้นเห็นว่าสำคัญและน่าสนใจยิ่ง เป็นช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงสภาพการเมืองของไทยให้เป็นเหตุการณ์ยิ่งขึ้น เป็นจุดเริ่มที่รัฐบาลทหารซึ่งมีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นผู้นำแตกแยกกับรัฐบาลฝ่ายพลเรือนซึ่งมีหลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นหัวหน้า ศึกษาถึงแนวทางและนโยบายของรัฐบาลในการนำชาติไทย เลี่ยงจากความขัดแย้งจากญี่ปุ่น ตลอดจนศึกษาถึงการดำเนินงานที่ดินของผู้นำไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งมีส่วนช่วยให้ประเทศกลับฟื้นตัวจากฝ่ายพันธมิตรน้อยลง การเข้ามาของทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยไม่มีผลต่อการเมืองมากนัก เพราะญี่ปุ่นไม่ได้เข้ามาแทรกแซงในอำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศ แต่ในทางเศรษฐกิจ การใช้จ่ายของทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าสูงขึ้นกว่าเดิมหลายเท่าตัว สภาพเศรษฐกิจของไทยไม่มีวันกลับคืนสู่สภาพก่อนสงครามได้เลย ส่วนทางกานสังคม รัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ในสมัยนั้นมุ่งสร้างชาติด้วยวัฒนธรรมให้กับประเทศอย่างจริงจัง ระเบียบทางวัฒนธรรมบางอย่างได้เป็นแบบอย่างที่ใช้ปฏิบัติกันมาทุกวันนี้

วัตถุประสงค์ของการค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาถึงสภาวะของประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากหน้ามือเป็นหลังมือไปจากสภาพเดิมอย่างไร เพียงไหน
2. เพื่อศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงทั้งสามด้านนี้จำเป็นไปประการใด
3. ศึกษาถึงการดำเนินนโยบายทางรัฐประศาสนศาสตร์ของผู้นำไทยในสมัยนั้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการที่จะนำประเทศไทยให้พ้นจากฐานะของประเทศผู้แพ้สงคราม
4. ศึกษาเป็นเชิงเปรียบเทียบสภาพของประเทศไทยในระหว่างสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

แม้ว่าสงครามโลกครั้งที่ 2 จะยุติไปเป็นเวลาเกือบ 28 ปีแล้ว และแม้ว่าจะมีองค์การสหประชาชาติเพื่อขจัดปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศก็ตาม แต่เท่าที่ผ่านมากการจัดตั้งสหประชาชาติไม่ประสบผลสำเร็จนัก จะเห็นได้ว่ามีสงครามระหว่างประเทศเกิดขึ้นอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของโลก เช่นในทวีปเอเชีย และในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า บางครั้งสงครามก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการผลักดันของประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ เพื่อความไม่ประมาทในเรื่องนี้ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของสังคมโลก จึงควรที่เรจะต้องศึกษาถึงสภาวะของประเทศไทยในระหว่างสงครามที่ประเทศไทยประสบมาแล้ว เพื่อว่า

1. จะได้ทราบถึงสภาวะของประเทศไทยในระหว่างสงคราม
2. เพื่อประโยชน์ในการเตรียมรับเหตุการณ์ซึ่งจะเกิดขึ้นเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างประเทศซึ่งอาจนำไปสู่สงคราม โดยการใช่วิทยาศาสตร์เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาหัวข้อนี้จะศึกษาเฉพาะเรื่องราวทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในระหว่างสงคราม พ.ศ. 2482 - 2488 (ค.ศ. 1939 - 1945) เท่านั้น ส่วนเหตุการณ์อื่น ๆ ก่อนและหลังสงครามจะกล่าวถึงแต่เพียงสังเขป

วิธีดำเนินการค้นคว้า

วิธีการเขียนจะอาศัยวิธีการรวบรวม และวิจัยข้อมูลที่ถูกต้องจากเอกสาร (Documentary Research) และวิธีการเสนอรายงานแบบพรรณนามีการวิเคราะห์ควบคู่ไปด้วย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

นับเวลาจากเหตุการณ์ในระหว่างสงคราม พ.ศ. 2482 - 2488 (ค.ศ. 1939 - 1945) จนถึงปัจจุบันเป็นเวลาเพียง 34 ปี หลักฐานเอกสารเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เก็บรวบรวมไว้ที่กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทย ยังเห็นว่าใหม่อยู่ ทางราชการไม่อนุญาตให้นำออกมาเผยแพร่ ผู้เขียนจึงได้พยายามหาเอกสารที่เชื่อถือได้จากห้องสมุดรัฐสภา ห้องสมุดกองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหอสมุดแห่งชาติ ท้าวาสูกรีได้แก่

1. เอกสารชั้นต้น (Primary Source)

ได้แก่ประกาศทางราชการ และพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา บันทึกรายงานการประชุมรัฐสภา

2. เอกสารชั้นรอง (Secondary Source)

ได้แก่จดหมายเหตุ พระราชพงศาวดาร หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่พิมพ์เผยแพร่ในสมัยนั้น ตลอดจนหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศซึ่งเขียนขึ้นโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับหรือใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น